

HISTORIA I TRADYCJA WOKÓŁ NAS

Drodzy Czytelnicy! Najnowszy numer „Młodego Odkrywcy” jest plonem reporterskiej pracy z ostatnich tygodni. Wędrowaliśmy po okolicy w poszukiwaniu śladów historii i tradycji naszej Małej Ojczyzny.

Obiektywy aparatów kierowaliśmy głównie na zabytki, ale uwadze reporterów nie umknęło również piękno osińskiej przyrody i krajobrazu. Życzymy miłej lektury!

Redakcja

OSINY – SKĄD POCHODZI NAZWA NASZEJ WSI?

OSINY – nazwa wywodzi się prawdopodobnie od topoli osiki (osiny, topoli drżącej – *Populus tremula L.*) – najpospolitszego gatunku topoli, drzewa z rodziny wierzbowatych. Jednak jej źródła można doszukiwać się również w starosłowiańskim słowie „osień” oznaczającym „przed” lub „obok” albo coś oddzielającego, stanowiącego pewną granicę.

OSINY – MOKRA NIWA – nazwa wskazująca na średniowieczne pochodzenie wsi i wywodząca się od słowiańskiej „niwy” (pole uprawne, rola, łąka). Przysiółek Mokra Niwa położony jest na podmokłych terenach, nad często wylewającą rzeką Iłżanką i stąd prawdopodobnie określenie – „mokra”.

OSINY – MAJORAT: usytuowany był tam najpierw cysterski, a później dzierżawiony folwark; „majorat” – to majątek ziemski dziedziczony przez najstarszego syna lub najbliższego krewnego.

OSINY – TROCHĘ HISTORII

Osiny są starą wsią, której początki sięgają średniowiecza. Do dziś zachowała się charakterystyczna dla tamtego okresu zabudowa tzw. „ulicówki”. O wcześniejszym osadnictwie na tym terenie świadczą znaleziska dokonane podczas badań archeologicznych przeprowadzonych w latach 80-tych XX wieku. W Osinach odkryto pozostałości osady produkcyjnej starożytnego hutnictwa datowanego na pogranicze wczesnego i późnego okresu rzymskiego (od II w. p.n.e. do II w. n.e.) z 53 piecami dymarskimi oraz ślady osadnicze z epoki kamienia, a na Mokrej Niwie ślady obozowiska z paleolitu (epoka kamienia łupanego) i zabytki z okresu tzw. kultury świderskiej.

Osiny w średniowieczu stanowiły posiadłość ziemską należącą do biskupów krakowskich. W XIV wieku przeszły we władanie klasztoru cystersów w Wąchocku. Dowiadujemy się o tym z wystawionego w 1368 roku dokumentu opata wąchockiego Mikołaja I, który odstąpił wtedy kilka klasztornych wsi na rzecz biskupstwa krakowskiego w zamian za wieś Osiny i część Mirca. Osiny stanowiły jeden z samodzielnie prowadzonych przez klasztor folwarków i przynosiły mu znacznie dochody z produkcji własnej, dziesięcin, czynszów dzierżawnych i propinacji (sprzedaży alkoholu – we wsi istniała karczma). Na początku XIX wieku folwark zatrudniał czterech stałych pracowników (ekonoma, karbowego, owczarza i dziewczkę folwarczną) i nastawiony był na uprawę zboża i hodowlę owiec. Osiny należały do opactwa w Wąchocku do roku 1819, kiedy to majątek zakonu uległ kasacji. W 1820 roku folwark został wydzierżawiony Hiacyntowi Podkańskiemu.

Ważnym okresem w historii sołectwa są lata dwudziestolecia międzywojennego. Po upragnionym odzyskaniu niepodległości nastąpiło znaczne ożywienie aktywności społecznej. Jeszcze w czasie I wojny światowej wiejska społeczność podjęła starania o utworzenie w Osinach szkoły. Udało się to w roku 1916. Początki były trudne – nauka odbywała się w wynajętych wiejskich izbach, brakowało podstawowego wyposażenia i pomocy dydaktycznych. Pierwsi nauczyciele nie potrafili sprostać wyzwaniu i bardzo szybko rezygnowali z pracy. Sytuacja zmieniła się w 1921 roku, kiedy to Osin przybył Gustaw Kwieciński, późniejszy kierownik szkoły (od 1928 r.) Z jego inicjatywy w 1928 roku została w Osinach utworzona jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej (pierwsza na terenie Gminy Mirzec). Gustaw Kwieciński w znaczący sposób przyczynił się do wybudowania we wsi szkoły z prawdziwego zdarzenia (1933 r.), organizował kulturalne i społeczne życie mieszkańców wsi. Stanisław Kopciał z Mokrej Niwy aktywnie działał w powiatowych strukturach Stronnictwa Ludowego.

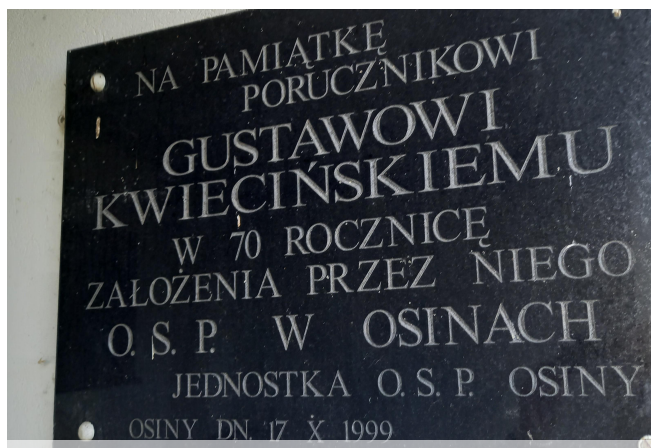
Tragiczne karty w historii Osin zapisała II wojna światowa. We wrześniu 1939 roku wieś została zbombardowana. Korpus jednej z niemieckich bomb, które spadły wtedy na Osiny, można obejrzeć w miejscowej szkole. 10 czerwca 1940 roku Niemcy aresztowali kierownika szkoły (Gustawa Kwiecińskiego), który kilka miesięcy później (9 grudnia) zginął w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen w Oranienburgu koło Berlina. Wielu mieszkańców Osin zaangażowało się w działalność konspiracyjną (Bataliony Chłopskie, Armia Krajowa). Dotykały ich za to represje ze strony okupanta (więzienie, obozy koncentracyjne). Rankiem 17 grudnia 1942 roku we wsi zjawili się Niemcy. Od hitlerowskich kul zginęła rodzina Ankurowskich (ojciec i trzech synów). Wydarzenie to upamiętnił w wierszu „Martwe sokoły” pochodzący z Osin poeta Jan Wiatr. Przy drodze przez wieś, na dawnej posesji Ankurowskich, stoi pomnik poświęcony zamordowanym.

PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Po wojnie rozwijająca się społeczność Osin podjęła starania o wybudowanie we wsi kościoła i utworzenie parafii. W 1979 roku przy ogromnym zaangażowaniu mieszkańców wzniesiono z kamienia ciosowego świątynię pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej. 1 września 1989 roku została w Osinach erygowana parafia.

W 1997 roku oddano do użytku nowy budynek szkolny. 30 maja 2004 roku odbyła się uroczystość nadania Publicznej Szkole Podstawowej w Osinach imienia Gustawa Kwiecińskiego oraz poświęcenia i przekazania sztandaru.

W 2011 roku otwarto w Osinach Centrum Twórczości Ludowej (w wyremontowanym budynku starej szkoły). Aktywnie działa w nim Koło Gospodyń Wiejskich „Osiniarki” oraz dziecięcy zespół „Chochliki”. W CTL zgromadzone są również eksponaty związane z historią wsi, dawne narzędzia rolnicze i wyposażenie wiejskich chat. Przekazywane są kolejnym pokoleniom umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem (uruchomiono m. in. warsztaty tkackie). Mieszkańcy chętnie korzystają z ciągle powiększającego bibliotecznego księgozbioru.

U STÓP PRZYDROŻNEJ KAPLICZKI

Wiara zawsze pełniła ważną rolę w życiu mieszkańców wsi. Aby się o tym przekonać, wystarczy uważnie rozejrzeć się wokół siebie. W osińskim krajobrazie wyróżniają się krzyże i kapliczki. Stawiano je głównie na skrzyżowaniach dróg i przy granicach wsi. Dawniej organizowano uroczyste procesje, podczas których wędrowano ich szlakiem, by przy każdym z uświęconych miejsc modlić się o ochronę przed ogniem, wojną, żywiołowymi klęskami i morowym powietrzem (zarazą).

Chałupa z połowy XIX wieku. Red.

Zespół zagrodny Michalczaków. Red.

Okno na dawny świat. Red.

DREWNIANA WIEŚ

W ostatnich dziesięcioleciach bardzo zmienił się krajobraz naszej wsi. Pozostało jednak kilka reliktyw świadczących o tym, jak wyglądała ona dawniej. Dominowało wtedy budownictwo oparte o surowiec drzewny, który pozyskiwano z okolicznych lasów. Najstarsza osińska „chałupa” liczy już sobie ponad 150 lat.

Kaczka (Stanisław Kłos).

Red.

Jelonek (Stanisław Kłos).

Red.

Bociany (Stanisław Kłos).

Red.

Wiewiórka (Stanisław Kłos).

Red.

RĘKODZIEŁO LUDOWE

W Osinach nie brakuje utalentowanych ludzi, których cechuje pasja oraz przywiązanie do tradycji. Jednym z lokalnych twórców jest Stanisław Kłos – rzeźbiarz potrafiący z kawałków lipowego drewna wyczarować przepiękne zwierzęta. Kilka z nich, ofiarowanych przez artystę, ozdobi naszą szkołę. W Centrum Twórczości Ludowej panie z Kuźni Arcydzieł parają się rękodziełem i wykonują wspaniałe ozdoby. Dawne rzemiosło tkackie nie odeszło w zapomnienie dzięki aktywistkom KGW „Osinianki”, które przywróciły do życia stare krosna i chętnie demonstrują, jak się na nich pracowało.

CIEKAWOSTKA

Etnografowie wyróżniają jedyny w swoim rodzaju i występujący tylko w rejonie naszej gminy kobiecy „strój mirzecki”. Charakteryzuje go kolorystyka zapasek i narzutek (czarne wełniaki w białe poprzeczne i wąskie prążki). Egzemplarz tego tkackiego zabytku znajduje się w zbiorach eksponowanych w Centrum Twórczości Ludowej.

ZBIORY HISTORYCZNE W CENTRUM TWÓRCZOŚCI LUDOWEJ

Kolyska podwieszana pod powałą.

Red.

Wystawa starych fotografii.

Red.

Stare rolnicze narzędzia - RADŁA.

Red.

Konik na biegunach,

Red.

Nad Iłżanką

Red.

Nad naszą rzeczką...

Red.

Gościniec

Red.

Leśna dróżka

Red.